

**Ruard Ganzevoort,
Erik Olsman en
Mark van der Laan**

**ADAM
EN
EVERT**

De spanning tussen
kerk en homoseksualiteit

Ruard Ganzevoort,
Erik Olsman en Mark van der Laan

Adam en Evert

De spanning tussen kerk en homoseksualiteit

Tweede druk

Uitgeverij
Ten Have

Inhoud

Inleiding	7
1. Verkenningen	13
Het gaat wel over mensen	13
Botsende verhalen	18
Seksualiteit als drift en duiding	21
Homoseksualiteit als meerduidig fenomeen	23
Homoseksualiteit in andere tijden en culturen	28
Wat is precies het probleem?	33
Zoeken naar een oorzaak	38
2. Beelden van homoseksualiteit	43
Gebrokenheid	44
Zonde	46
Strijd	48
Ziekte	50
Anders zijn	52
Jezelf zijn	54
Kritische vragen	56
3. Leven met geloof en homoseksualiteit	65
Christen, geen homo	65
Homo, geen christen	70
Een dubbelleven	75
Christen én homo	79
Het verhaal van ouders	83
4. Begeleiding	87
Pastoraal	87
Zonde: hoe kom ik bij God terug?	91
Strijd: hoe raak ik mezelf niet kwijt?	95
Ziekte: en als ik niet beter word?	99
Anders zijn of jezelf zijn: hoe blijf ik verbonden?	103
Beeldenstorm	105

5. Gruwelijk? Wat zegt de Bijbel?	109
Genesis 19:1-29 en Richteren 19:1-30	109
Leviticus 18:22 en Leviticus 20:13	111
1 Korintiërs 6:9-11 en 1 Timoteüs 1:10	112
Romeinen 1:26-27	114
Genesis 1	115
Het zwijgen van Jezus	117
Galaten 3	118
Romeinen 14:1-12	119
Homo's in de Bijbel?	120
Hermeneutiek	122
6. Spreken over homoseksualiteit	127
Seksuele ethiek	129
Seksualiteit en geloof	132
Strijdperk	135
Regels, gevolgen, of deugden?	137
Gemeente zijn	140
Welke vraag centraal?	145
De vreemdeling als bijbels thema	148
Spelregels voor de dialoog	151
Geestelijk leiderschap	155
Bijlagen	163
Om verder te lezen	163
www.adamenevert.nl	164
Om verder te surfen	165
Eindnoten	168

Verkenningen

Homoseksualiteit en geloof zijn niet zomaar abstracte onderwerpen. Het gaat over mensen van vlees en bloed. Mensen die tot in het diepste van hun wezen betrokken zijn bij gesprekken die erover gaan. Mensen die gekwetst worden door opmerkingen van anderen. Die gevoeligheid ligt er – op heel verschillende manieren – bij allerlei mensen die ermee te maken hebben. Natuurlijk bij homoseksuele mannen en jongens, lesbische vrouwen en meisjes. Ook bij hun ouders, hun omgeving. Maar ook bij mensen die er moeite mee kunnen hebben dat er in de kerk soms ruimte komt voor het accepteren van homoseksualiteit.

Het gaat wel over mensen

Willem (27, voormalig protestants)

‘Ik ga niet naar de kerk. God moet mij toch niet.’ Willems familie heeft Nederlands-hervormde wortels, ook al hebben zijn ouders het geloof niet nadrukkelijk meegegeven aan hun kinderen. Willem is wel steeds via de familie en school met de kerk in aanraking gekomen. En al heel snel begreep hij dat er voor hem in de kerk geen plaats was. Dat gold in zijn beleving niet alleen voor de kerk; ook bij God is geen plaats voor hem. ‘Het staat toch in de Bijbel? Ik weet er wel niet zoveel vanaf, maar wel dat het niet mag.’ Willem ziet geen verschil tussen de kerkelijke ideeën en God zelf. Hij heeft opgevangen dat er bijbelteksten zijn die zijn homoseksualiteit afwijzen. Dat maakte zoveel indruk op hem dat de boodschap van Gods liefde nooit tot hem is doorgedrongen. God was bij voorbaat tegen hem, zo had hij al heel jong begrepen. Ergens leeft er in zijn hart een verlangen,

heimwee misschien. ‘Het gekke is dat ik wel altijd met gelovigen in gesprek kom. Alsof ik het zoek, of wat dan ook. En soms zou ik wel willen geloven, maar ik weet toch al dat dat vergeefse moeite is. Of ik moet gaan ontkennen wat ik zelf ben.’

Hans (35, reformatorisch)

‘Ik ben homo en ik ga binnenkort trouwen. Met een vrouw. Dat klinkt misschien tegenstrijdig, en misschien is het dat ook wel een beetje. Dat komt zo. In de afgelopen jaren heb ik wel geleerd om mijzelf te accepteren en ook het feit dat ik homoseksuele gevoelens heb. Maar ik ben ook tot de conclusie gekomen dat ik geen relatie met een man moet aangaan. Ik zou het wel willen, maar ik kan het voor mijn geloof niet verantwoorden. Trouwens, dan zou ik ook met mijn kerk en familie moeten breken en dat wil ik niet.

Ik ken Marjan al jaren. We zijn echt maatjes en willen graag samen iets van het leven maken. Op die manier houd ik ook echt van haar. Ik moet er ook niet aan denken om mijn hele leven alleen te blijven. Zo heeft God het niet bedoeld, volgens mij. Daarom ben ik zo blij dat zij op mijn weg gekomen is. Natuurlijk, seksueel hebben we elkaar minder te bieden dan normaal in een relatie, maar er zijn ook andere dingen in een relatie belangrijk. Vooral het geloof is iets wat we heel sterk samen beleven. Ze weet wel min of meer van mijn seksuele strijd, maar het speelt niet zo’n rol in onze gesprekken.

Soms ben ik wel eens bang dat ik een verkeerde keus maak. Als ik spanning ervaar, dan verlang ik opeens weer naar een mannelijk om me verbonden mee te voelen. Ik ben in zo’n situatie ook wel eens naar een sauna gegaan. Dat is waarschijnlijk een strijd die altijd bij me zal blijven, maar ik zou ook geen andere keus willen maken. Ik ben wel heel benieuwd hoe het zal zijn als we voor het eerst echt samen in één bed slapen en vrijen.

Of de kerk een steun voor me is? Ja en nee. Ten eerste weet niemand daar waar ik mee worstel en dat wil ik graag zo houden. Zolang niemand het weet voel ik me daar geaccepteerd, maar

soms is het wel eenzaam. Ik voel me gesteund door de boodschap dat we allemaal zondaar zijn en strijden tegen verleidingen. Wat dat betreft, ben ik geen uitzondering. Ik zou het veel moeilijker vinden als de kerk zou zeggen dat ik gewoon een relatie met een man mag aangaan, terwijl ik me daar juist voor mijn geloof tegen verzet.'

Mieke (45, evangelisch)

'Ik ben lesbisch en ik heb een christelijke vriendin. We hebben er zelf geen problemen mee en ook in onze familie- en vriendenkring wordt het geaccepteerd. Het is voor ons heel normaal om samen naar de kerk te gaan en samen ons geloof te beleven. Soms zou ik het in de kerk wel van de daken willen schreeuwen: "Ik ben gelukkig en hou van die vrouw."

Hoe komt het toch dat oprechte christenen die de Bijbel willen gebruiken als leidraad toch vaak met twee maten meten? Waarom wordt er in het geval van homoseksualiteit nog gemakkelijker teruggegrepen op de Bijbel, terwijl men in andere ethische zaken, bijvoorbeeld de slavernij en de positie van de vrouw, al veel genuanceerder denkt? Waarom neemt men in het ene geval de Bijbel letterlijk en in het andere geval niet?

Als ik van predikanten en zo hoor hoe ze denken over homoseksualiteit en wat voor harde dingen ze daar soms over zeggen, dan schrik ik vaak en voel me ook gekwetst. Soms heb ik het idee dat wanneer ik als lesbienne besluit om alleen te blijven, ik kan rekenen op sympathie, maar omdat ik nu een vriendin heb, hier geen begrip voor mag vragen. Terwijl mijn ervaring is dat homo's en lesbiennes die wel voor een relatie kiezen dit niet zomaar doen zonder rekening te houden met de Bijbel. Ik zou graag in de kerk in de gelegenheid worden gesteld om mijn keus toe te lichten.'

Simon (31, evangelisch)

'Ik ben zelf nooit fanatiek gelovig geweest, maar ben wel in een gelovig Surinaams gezin geboren en opgegroeid. Ik heb van mijn ouders en vrienden normen en waarden meegekregen die ook

veel met geloof te maken hebben. Die normen en waarden gaan over vriendschap (elkaar steunen), over seks en wat als goed en slecht wordt gezien in de wereld.'

Simons verhaal begint vier jaar geleden. Toen wist nog niemand dat hij homo was en het woord homo werd bij zijn vrienden, broer en vader alleen in negatieve zin gebruikt. Toen hij het vertelde, had dat dan ook grote gevolgen. 'Er was er onder mijn acht (hetero) vrienden niet één bij die het niet erg vond. Allemaal zagen ze homo's als minderwaardig en ze droegen dat ook zo uit. Mijn ouders reageerden gelukkig wel goed, mijn moeder perfect, mijn vader ook wel, mijn broer weer wat minder. Alleen als er familie bij was, kon dit niet besproken worden. Daarvoor schaamden ze zich toch te veel. Mijn vader vond het vooral erg moeilijk dat ik niet voor kleinkinderen zou zorgen.'

Anderhalf jaar probeerde Simon de vriendschappen vast te houden, maar het ging van kwaad tot erger. Hij werd genegeerd, uitgescholden en uiteindelijk zelfs bedreigd. Simon ging eraan onderdoor en kwam op het punt dat hij een einde aan zijn leven wilde maken. Uit angst voor de hel en omdat hij het zijn ouders niet aan mocht doen, kwam het niet zover.

Hij besloot te verhuizen naar de Randstad, omdat hij had horen zeggen dat daar de vrijheid enorm was en geloof er wat op een lager pitje stond dan in zijn eigen gelovige omgeving. 'Ik beloofde mezelf alleen nog plezier te maken en een tijd niet aan anderen te denken. Eindelijk, na een aantal maanden ging het beter, beter en beter. Nu ben ik ongelofelijk blij met deze stap en ik ga hier niet meer weg.'

Volgens Simon heeft hij in deze periode veel geleerd. Hij is de vriendschappen anders gaan zien. Omdat zijn vrienden hem veroordeelden, vindt hij dat zij eigenlijk geen goede vrienden waren. Belangrijker nog is voor hem dat je in het leven gelukkig moet kunnen worden. 'Ik heb geleerd voor mezelf op te komen en om als eerste goed voor mezelf te zijn en daarna met die kracht anderen te helpen. Ik ben hierdoor nog meer van andere mensen gaan houden. En ik heb geleerd dat je beter kunt geloven in je

eigen kracht en je (nieuwe) vrienden dan in een god. Ook heb ik geleerd dat normen en waarden voor iedereen totaal anders zijn en dat je die dus niet in een geloof kunt beschrijven.'

Gerda (67, vrijgemaakt-gereformeerd)

'Onze zoon van 43 is homo. Hij heeft het ons twee jaar geleden verteld en het was alsof onze wereld instortte. Vooral omdat hij ook ging scheiden van zijn vrouw en dus toch zijn kinderen een beetje in de steek liet. We hadden dit nooit verwacht. Natuurlijk, als je terugkijkt kun je misschien wel tekenen zien, maar eigenlijk hebben we het gewoon niet zien aankomen.

We hebben ons heel vaak afgevraagd hoe het komt. Wat hebben wij fout gedaan? Vooral omdat van de vijf kinderen er nog maar twee naar de kerk gaan. Daar hoort deze zoon ook bij, maar nu blijkt hij dus homo te zijn. Ik heb begrepen dat het soms komt door een te dominante moeder of een te zachte vader. Dat zou bij ons wel kunnen meespelen, ben ik bang. Mijn man is nu eenmaal niet zo'n hard type. Wel heel zorgzaam, maar misschien had hij strenger moeten zijn. Mijn man is in zijn jeugd eens door een kinderlokker meegenomen, dus kennelijk zit zoiets er wel in. Maar dan nog zou onze zoon er toch tegen kunnen strijden? Waarom moeten mensen tegenwoordig altijd maar toegeven aan alles wat ze voelen?

Begrijp me goed, we houden heel veel van onze zoon en we hebben er erg veel verdriet van als er negatief over hem gesproken wordt, zoals helaas wel gebeurt. En misschien heeft hij het ook wel heel moeilijk gehad toen hij in stilte met zijn probleem worstelde. Maar het kost ons ook heel veel verdriet. We kunnen daar heel moeilijk over praten, want we willen niet negatief doen over onze zoon, maar we kunnen zijn keuze ook niet verdedigen.'

Jim (24, pinkstergemeente)

Jim is hetero en zeer actief in de Volle Evangelie Gemeente waar hij bij hoort. Niet alleen daar trouwens. Hij is regelmatig op reis naar evangelische conferenties of om ergens in de wereld als vrij-

williger een hulpverleningsproject te ondersteunen. Volgens Jim is homoseksualiteit het strijdperk waar de satan probeert de kerk te ondermijnen. 'Dat gaat me het meest aan het hart, dat mensen doelbewust afdwalen van de weg die God ze heeft gewezen. En niet alleen onwetende mensen. Het zijn juist de kerkleiders die ze voorgaan. Het is alsof duivelse machten de kerk in hun greep hebben. Daarom kom ik zo graag in bijvoorbeeld Afrika. Daar beseft men nog dat we een geestelijke strijd tegen de demonen moeten voeren en daar beseft men ook dat homoseksualiteit een gruwel is.'

Jim kent ook homo's van dichtbij. 'Mijn broer is homo en ook een vroegere vriend. Ik heb gezien hoe ze stap voor stap afdwaalden en uiteindelijk ook niet meer met me meegingen naar de samenkomsten van de gemeente waar we samen bij hoorden. Ze raakten dus ook echt het geloof kwijt. Dat is voor mij een stimulans geweest om echt in de geloofsstrijd vol te houden. Ik bid elke dag dat mijn broer tot bekering komt. Ik hou namelijk heel veel van hem, maar dat is geen reden om zijn zonde goed te praten.'

Botsende verhalen

Willem, Hans, Mieke, Simon, Gerda en Jim. Zes verhalen die op elkaar botsen. Willem en Simon hebben afstand genomen van de kerk en het geloof. Of eigenlijk zijn ze op afstand gebleven omdat ze aanvoelden dat er voor hen geen plaats zou zijn. Simon heeft dat ook zo ervaren. Wel valt op dat dat gebrek aan ruimte zichtbaarder was in zijn vriendenkring dan in de familie of de kerk. Voor Simon ligt dat echter wel dicht bij elkaar en dat is niet zo vreemd. De kerk is immers deel van het sociale netwerk én van de cultuur waar je uit komt. Die twee, het netwerk en het culturele pakket van betekenissen, normen en waarden, zijn nauw aan elkaar verbonden. Dat betekent dat het een alles-of-nietskeus wordt. Laat je de normen los, dan raak je ook

de mensen kwijt. Wil je erbij blijven horen, dan moet je ook de betekenissen overnemen. Simon en Willem kiezen er beiden voor om kerk en geloof achter zich te laten en alleen die mensen in hun leven toe te laten die hen accepteren zoals ze zijn.

De verwevenheid van het sociale en het principiële blijkt ook uit het verhaal van Hans. Ook bij hem is er geen mogelijkheid zijn homoseksualiteit en zijn geloof beide een plaats te geven. Uiteindelijk kiest hij voor zijn geloof en dat betekent voor hem ook de keuze voor een heteroseksuele relatie. Het is natuurlijk de vraag of dat allemaal voldoende doordacht is en ook of het voor hem en zijn aanstaande vrouw niet op een pijnlijke teleurstelling zal uitlopen. Wie weet. Er zijn ongetwijfeld voorbeelden van mensen die met een dergelijke keuze relatief gelukkig zijn geworden. Toch roept de keuze van Hans wel zorgen op. Zal er niet een blijvend gemis in zijn leven zijn of een dubbelleven ontstaan om dat gemis op te vullen?

Bij de zoon van Gerda bleek een heteroseksuele relatie uiteindelijk onhoudbaar. Dat is natuurlijk in de eerste plaats voor hemzelf en zijn vrouw en kinderen een pijnlijke zaak geweest, maar ook zijn ouders zijn er diep door getroffen. Bij hen roept het schaamte en isolement op, net als bij de ouders van Simon, maar ook schuldgevoel. Zij zoeken bij zichzelf naar oorzaken waarom het bij hun zoon zo 'fout' gegaan is. Kennelijk beleven ze het ook alsof zij iets verkeerd hebben gedaan. Dat brengt hen in een enorme spanning. Aan de ene kant willen ze er wel zijn voor hun zoon en ze begrijpen ook dat hij het moeilijk heeft en heeft gehad. Aan de andere kant kunnen ze met hun eigen vragen en gevoelens geen kant op.

Hoe dat bij Jim zit, wordt niet helemaal duidelijk. Ook hij spreekt van heftige gevoelens ten opzichte van zijn homoseksuele broer, maar hij raakt daardoor niet in tweestrijd en twijfelt niet aan zijn eigen standpunten of positie. Zijn broer zal dat ongetwijfeld als een veroordeling en afwijzing ervaren, hoezeer Jim ook probeert het in liefdevolle woorden te verpakken. Voor Jim, die zijn identiteit heel nadrukkelijk in religieuze zaken zoekt, is

het ondenkbaar om water bij de wijn te doen. Liefde betekent voor hem niets anders dan te proberen zijn broer te redden van zijn verkeerde wegen. Jim ervaart wel een bedreiging, en daar zitten zijn emoties. Hij leeft uit hartstocht voor een zuivere kerk die God gehoorzaamt en zijn Koninkrijk gestalte wil geven. Daarin voelt hij zich bedrogen door kerkelijke leiders die de zonde zomaar accepteren.

Daar zou Mieke zich niet in herkennen. Voor haar is er geen tegenstelling tussen haar lesbische relatie en haar geloof. Die twee maken onproblematisch deel uit van haar leven. Een adertje onder het gras is het gegeven dat kennelijk haar kerkelijke omgeving haar eerder gedooft dan accepteert. In elk geval: er zijn voortdurend ook stemmen die een veroordeling in zich dragen. Zolang zij zichzelf ook veroordeelt, is er niets aan de hand. Maar als ze zelfbewust aanwezig is als lesbienne, dan dreigt de spanning. Het gaat dus niet om een volledige acceptatie.

Als deze zes mensen elkaar zouden ontmoeten, dan zou dat een spannend gesprek opleveren. Zouden ze elkaar kunnen verstaan? Willem en Simon zouden niet begrijpen waarom Hans zo kiest tegen zijn eigen gevoelens en zich – in hun beleving – uitlevert aan wat zijn kerkelijke achtergrond van hem vraagt. Jim en Gerda zouden moeite hebben met Miekés gemakkelijke omgang met haar homoseksualiteit. Hans zou zich alleen voelen staan omdat hij offers brengt voor zijn geloof, terwijl Mieke en de zoon van Gerda dat niet doen en Willem en Simon hun geloof vaarwel zeggen. Hans zou het eens zijn met Jim, maar zich tegelijk pijnlijk geraakt voelen door diens harde woorden. Jim zou Hans bewonderen om zijn strijd, maar wel vinden dat Hans bevrijding of genezing nodig heeft en niet alleen maar een heteroseksuele relatie. Nee, de kans is niet zo groot dat het tot een vruchtbaar gesprek zou komen. In elk geval niet zomaar.

Toch delen ze met elkaar ook iets heel wezenlijks dat de basis voor een werkelijke ontmoeting zou kunnen zijn. Bij allemaal speelt namelijk mee dat homoseksualiteit en geloof met elkaar te maken hebben en dat ze op gespannen voet kunnen staan met

elkaar. Anders gezegd: ze zijn het er met elkaar over eens dat hier een probleem ligt. Om een stap verder te komen, moeten we eerst helder krijgen wat we bedoelen als we het hebben over (homo)seksualiteit.

Seksualiteit als drift en duiding

We beginnen maar bij het bredere thema van seksualiteit. Hoewel we vaak doen alsof dat begrip wel duidelijk is, blijkt het nog niet zo makkelijk om precies te beschrijven wat 'seksualiteit' is. Het gaat niet alleen om bepaalde handelingen, lichaamsdelen, gevoelens of relaties, maar vooral ook om de betekenis die eraan wordt gegeven. Anders gezegd: wij geven aan sommige zaken het stempel 'seksueel' mee, en dat betekent dat ze extra betekenissen krijgen. Die betekenissen kunnen positief of negatief zijn, maar ze zitten niet automatisch vast aan de zaken die wij seksueel noemen.

Dat blijkt bijvoorbeeld wanneer je verschillende culturen bekijkt. In Nederland is een handdruk tussen man en vrouw in principe niet seksueel geladen. Er zijn wel situaties waar die handdruk wel heel bijzonder is, bijvoorbeeld wanneer je de hand schudt van iemand op wie je heimelijk verliefd bent. Dat is dan echter meer op het persoonlijk vlak dan dat het door de cultuur bepaald is. In sommige culturen is zo'n handdruk tussen mannen en vrouwen in het algemeen verboden. De scheiding tussen de seksen is daar zo scherp, dat een handdruk al een seksuele grensoverschrijding zou zijn. Er zijn echter ook culturen waar een volwassen man een jongere jongen begroet door de hand in diens broek te steken, zijn geslachtsdelen te omvatten en hem te complimenteren met zijn groei.¹ Dat zou in Nederland als een seksuele grensoverschrijding worden ervaren. De grens tussen seksueel en niet-seksueel ligt dus niet vast. Bepaalde gedragingen kunnen als seksueel of als niet-seksueel worden geduid, zoals uit de voorbeelden blijkt. Waar de grens ligt is niet altijd duidelijk.

Tussen de handdruk (die meestal als niet-seksueel zal gelden) en de geslachtsgemeenschap (die meestal als seksueel zal gelden) zit een scala van gedragingen: omhelzen, strelen, zoenen, tongzoenen, aanraken van de geslachtsdelen, enzovoorts.

Ook bij de beleving van bepaald gedrag is de grens tussen seksueel en niet-seksueel vloeiend. Dat kan zelfs gelden voor seksuele gemeenschap. In een interview zei een prostituee bijvoorbeeld: 'Vrijen doe ik alleen met mijn vriend. De rest is werk.' Uit die woorden zou je kunnen opmaken dat haar werk voor haarzelf seksueel veel minder betekenis heeft. Hoe je deze uitspraak dan ook waardeert, je kunt er in elk geval uit opmaken dat de betekenis van de beleving van seksualiteit heel verschillend kan zijn. Waar houdt genegenheid op en begint verliefdheid? Waar ligt de grens tussen verbondenheid, sensualiteit, erotiek en seksualiteit? Natuurlijk is het mogelijk om daar definities voor te bedenken die de grens markeren, maar in het gewone leven is het niet altijd meteen duidelijk wat wat is.

Om seksualiteit te begrijpen, moeten we twee lagen onderscheiden. De eerste laag is die van de 'driften', de biologische krachten die in ons lichaam functioneren en die via bijvoorbeeld hormonen beïnvloeden wat we voelen, willen en doen. Dit zouden we ook de dierlijke kant van de seksualiteit kunnen noemen. De tweede laag is die van de 'duiding', de betekenis die we geven aan bepaalde ervaringen en handelingen, waardoor seksualiteit ook een 'taal' wordt in onze omgang met anderen.

Deze twee lagen zijn terug te vinden in de scheppingsverhalen van Genesis 1 en 2. In Genesis 2 wordt de mens beschreven als geschapen uit het stof van de aardbodem, vergelijkbaar met de dieren. Daarom wordt daar ook beschreven dat eerst de dieren bij de mens worden gebracht om te zien of er één is die als een 'hulp', een gelijke tegenover hem, bij hem past. Hier gaat het om de seksuele mens als driftwezen. In Genesis 1 wordt juist beschreven hoe anders de mens is, geschapen immers naar Gods beeld, en daarom gaat het hier om de mens als betekenisgever. In beide verhalen wordt echter ook meteen de dubbelheid

zichtbaar. De mens als naamgever, betekenisgever vinden we bij de ‘dierlijk geschapen’ mens in Genesis 2, terwijl de mens als vruchtbaar wezen bij de ‘goddelijk geschapen’ mens in Genesis 1 wordt getekend.

De dubbelheid van seksualiteit als drift en duiding maakt misschien ook begrijpelijk waarom het zo’n beladen onderwerp is – en blijft. Seksualiteit als drift wijst op de sterke kracht die in ons leeft. Het is een kracht die niet zo makkelijk is in te tomen met overtuigingen, meningen, wilskracht of sociale dwang. Wat voor standpunt je ook hebt, ineens word je tot over de oren verliefd en verdwijnt de rationele logica waarop je je leven gewoonlijk baseert. Plotseling blijkt je allerlei ‘dierlijke’ instincten te bezitten. En soms, zoals bij homoseksualiteit, blijkt de richting van die seksuele drift anders te zijn dan de omgeving – en misschien jijzelf – verwacht. Seksualiteit als duiding wijst dan ook op de invloed die de cultuur heeft. Onze samenleving en cultuur hebben een enorme sturende werking op wat geldt als seksueel, wat liefde mag heten, en hoe je met verlangens dient om te gaan. Voor gelovigen kan ook de kerk daar grote invloed op hebben. Al die invloeden bepalen sterk welke betekenissen we geven aan onze gevoelens en aan ons gedrag.

Homoseksualiteit als meerduidig fenomeen

Deze meerduidigheid van seksualiteit als drift en duiding roept bij homoseksualiteit misschien nog wel sterkere vragen op dan bij heteroseksualiteit omdat die eerste anders is dan wat als normaal of vanzelfsprekend geldt. Waar gaat vriendschap tussen twee mannen over in genegenheid of in verliefdheid? Waar ligt de grens tussen lichamelijk contact en seksueel contact? Er blijken, als je erover doordenkt, niet zo makkelijk zwart-wit grenzen te vinden die homoseksualiteit en heteroseksualiteit precies uit elkaar houden. Homoseksualiteit is namelijk geen eenduidig verschijnsel, zoals blijkt uit de volgende voorbeelden:

- Jongens en meisjes experimenteren soms een bepaalde periode met seksegenoten.
- Er zijn mannen die de sterkste intimiteit met andere mannen beleven, maar alleen met vrouwen seksueel contact willen hebben.
- Er zijn vrouwen voor wie de seks met hun man weinig betekent en die ontdekken dat ze verliefd worden op een andere vrouw zonder op seksueel gebied iets met haar te willen.
- Er zijn mannen die over het geheel genomen gelukkig getrouwd zijn met een vrouw maar met enige regelmaat anoniem seksueel contact zoeken met andere mannen.
- Er zijn vrouwen die zich aangetrokken voelen tot mannen, maar uit angst om afhankelijk te worden alleen seksueel contact met vrouwen zoeken.

Zijn dit voorbeelden van homoseksualiteit, of eventueel van biseksualiteit? Zo zou je het natuurlijk kunnen noemen, maar het is de vraag of dat veel verheldert. Etiketteren is vooral een sociale actie, die de ene groep mensen van de andere onderscheidt, met alle gevolgen van dien. Voor het begrijpen van homoseksualiteit en heteroseksualiteit is het minder nuttig. Etiketteren helpt ook niet altijd om onszelf en anderen beter te begrijpen. Dat betekent niet dat het zinloos is om over homoseksualiteit te spreken. Maar dat zullen we dan wel preciezer en voorzichtiger moeten doen. Het is zinvol om ten minste een aantal lagen daarin te onderscheiden. Op elk van die lagen kan dan de balans meer 'homoseksueel' of meer 'heteroseksueel' uitslaan.

De eerste laag is die van het sociale functioneren. Op sociaal en cultureel niveau zijn de meeste Nederlanders gericht op hun eigen sekse. Dat geldt ook voor de beleving en vormgeving van vriendschappen. Mannen gaan vaker met mannen om en vrouwen vaker met vrouwen. En ook onze voorbeelden uit de maatschappij, de cultuur of de familie zijn vaak mensen van het eigen geslacht. Overigens is dat in bijvoorbeeld Marokkaanse of Turkse kringen nog sterker dan onder autochtone Nederlanders.